

Participatieve Garantie Systemen

Stichting DEMETER

Naam PGS: Demeter Collegiale Toetsing

Plaats: Nederland en Vlaanderen

Startdatum: 2005

Productiemethode: Biodynamisch

Aantal producenten: 158

Aantal eters : niet bekend,

Producten: Tuinbouw en veeteelt, alle producten die onder BD certificering vallen

Afzetkanalen: lokaal en nationaal

foto: nee, die mogen niet zomaar gepubliceerd worden met de huidige privacy-regels. Poster en logo wel.

Controle is goed, vertrouwen is beter

Demeter is een internationale beweging met 6500 biodynamische boeren bedrijven op 220.000 hectare in 65 landen op alle continenten. Er zijn 158 biodynamische boeren en 120 verwerkers in Nederland en Vlaanderen. Demeter heeft een wereldwijd keurmerk sinds 1924, dat wordt aangestuurd door Demeter Internationaal. De kernwaarden van Demeter zijn Vitale voeding, Levende bodem, Biodiversiteit, Dierenwelzijn, Landbouw en de toekomst.

Voor het keurmerk van Demeter is het belangrijk om besluitvorming, advies en controle gescheiden te houden. Voor de Biodynamische certificering heeft Demeter een standaardcommissie voor de normen, de inspectie is uitbesteed aan Control Union. Die maken een rapport, het Demeter kantoor geeft akkoord en zet verbeterpunten op papier. Bij een meningsverschil of een conflict is er een groep van vrijwilligers die de situatie evalueert en eventueel sancties oplegt. Hierin zitten 2 boeren, 2 verwerkers, iemand van Louis Bolk instituut en iemand van SKAL.

De bij Demeter aangesloten boeren werkten al met het Demeter keurmerk voor biodynamische landbouw (third party certificering), maar vroegen ook om beroepsmatige ondersteuning, coaching en intervisie. Third party certificering is vrij statisch, gebaseerd op steekproeven, controle-achtig, met als uitkomst of je voldoet of niet. De BD producenten wilden gezamenlijk op zoek naar hoe ze zichzelf verder zouden kunnen ontwikkelen met hulp van anderen. Hiervoor werd Collegiale Toetsing opgezet. Deze coaching helpt de boeren zich verder te ontwikkelen in biodynamische praktijken op thema's als bodemontwikkeling, bemesting en biodiversiteit maar ook sociale aspecten, persoonlijke ontwikkeling en sociale verbinding.

Alle boeren zijn Demeter gecertificeerd (third party). De Collegiale Toetsing is niet officieel en is geen certificering in de zin dat er geen formele jaarlijkse inspectie plaatsvindt.

“Een goed gelukte Collegiale Toetsing (CT) is waardevol en helpt je op weg in je ontwikkeling. Dat is ondersteunend voor de hele boerderij en inspirerend voor iedereen die er werkt. Een CT helpt je om te blijven leren, groeien en verbeteren. Daarmee kom je stappen verder met je plannen, ambities en dromen voor de boerderij.” Uit: “Vorbereidingstips Collegiale Toetsing”. <https://www.stichtingdemeter.nl/downloads>

Wie zijn betrokken bij het Participatief Garantie Systeem

Collegiale Toetsing is voor de boeren onderling. Er was al een keurmerk en er was al een groep boeren die elkaar regelmatig bezochten. Dat is de garantie voor de consument.

Alle 158 biodynamische boeren in Nederland en Vlaanderen doen mee aan de Collegiale Toetsing (CT). Hierbij bezoeken ze elkaar in groepen met 5 of 6 bedrijven onder begeleiding van een gespreksleider. Momenteel zijn er 28 groepen die elkaar gedurende twee jaar bezoeken. Na twee jaar verandert de samenstelling van de groepen. Consumenten zijn niet betrokken bij de collegiale toetsing.

“Nog altijd wordt er gewerkt aan het verbeteren van dit instrument. Deelname is verplicht, maar de resultaten worden niet betrokken bij het afgeven van licenties, juist om zoveel mogelijk open discussies te stimuleren. Voor het verkrijgen van een licentie blijven de reguliere inspecties bestaan. C T is echt een ontwikkelingsinstrument. De bedrijfsontwikkeling gebeurt op basis van vrije keuzes door de boer, maar de systematiek dient te garanderen dat de voornemens worden gerealiseerd. Dus de boer bepaalt als het ware wat er gebeurt en Stichting Demeter garandeert dat het gebeurt”
(<https://www.stichtingdemeter.nl/collegiale-toetsing>).

Ter voorbereiding van de collegiale toetsing doen de boeren eerst een zelfevaluatie, Demeter heeft daar een formulier en handleiding voor gemaakt (link) . Tijdens de uitwisselingen bevragen ze elkaar over hoe de Demeter idealen verder ontwikkeld kunnen worden, en bespreken ze uitdagingen en ontwikkelpunten . Een goede voorbereiding helpt om optimaal gebruik te maken van wat de CT biedt. Het geeft een focus waardoor de boer gericht kan sturen en leren. Bovendien kan hij/zij de collega's in de CT-groep helderder uitleggen wat hij/zij wil en hoe zij daaraan kunnen bijdragen in de CT. Daarom wordt het CT bezoek voorbereid met een aantal mensen uit het team: boer(inn)(en), partners, medewerkers, stagiaires, vrijwilligers. Zij bespreken wat er op dat moment op de boerderij speelt. Welke thema's, veranderingen, vraagstukken, uitdagingen, gebeurtenissen er aan de hand zijn, waar willen ze aandacht en feedback voor tijdens de CT. Ze maken een vergelijking met de uitkomsten van 2 jaar ervoor en bereiden voor wat ze in de komende CT willen bereiken en daar uit halen. Tijdens de Collegiale Toetsing worden met behulp van hulpvragen de ambities en voornemens ingevuld op een Poster getiteld "Bouwen aan een levende landbouwcultuur" (die de begeleider meeneemt naar het gesprek) op het gebied van

- Levende bodem
- Samenhang bedrijfsorganisme
- Biodiversiteit, landschap en klimaat
- Voedingskwaliteit
- Integriteit dier
- Economische veerkracht
- Sociale verbindingen
- Persoonlijke ontwikkeling
- Levenskrachten en preparaten

Collega's kunnen helpen ontdekken welke concrete maatregelen mogelijk zijn. De daaropvolgende 2 jaar gaat het boerenbedrijf hiermee aan de slag.

Advies

> De voordelen van een PGS, mits goed ondersteund zijn:

- 1) het is gericht op continue verbetering. En derhalve minder statisch dan een inspectie met een checklist. Je kunt bij PGS als je dat slim ontwikkelt ook duidelijk de vooruitgang laten zien.
  - 2) het versterkt de betrokkenheid tussen producent en consument.
  - 3) het systeem moet gericht zijn op waarde toevoegen, daarom veel aandacht voor training en begeleiding.
- > Het opzetten van een producentengroep en een consumentengroep zou een mooie start zijn. Dan zou de groep boeren voldoen door het keurmerk, en staan ze open voor verbetering. Een CSA doet dan eerst een zelfevaluatie met een score lijst. Dit helpt het groeps participatie proces met het PGS formulier.
- > Je kunt boerenbedrijven certificeren en/of producten certificeren. Op één bedrijf zijn vaak niet alle producten gecertificeerd, bijvoorbeeld de tuinbouw wel maar de kippen niet, daar moet je ook rekening mee houden.

- > Breng goed de stakeholders in kaart. Het gaat eigenlijk niet om het beste PGS systeem (dat leer je wel en ontwikkelt zich wel). Maar zorg dat de stakeholders goed betrokken zijn.
- > Kosten: de out of pocketkosten zijn wellicht niet hoog maar de totale systeemkosten zijn niet gering. Zorg voor een goede calculatie en ondersteuning.

Bronnen:

Interview met René Heusschen, Demeter - Certificering Handel en Verwerking

<https://www.stichtingdemeter.nl/collegiale-toetsing>

<https://www.stichtingdemeter.nl/downloads> (hier is veel informatie te vinden over de Collegiale Toetsing, oa Voorbereidingstips Collegiale Toetsing, Checklist Demeter-controle verwerking, Formulier zelfevaluatie biodiversiteit, Poster)

Poster: <https://www.stichtingdemeter.nl/uploads/demeter-postera4.e5d2ca.pdf>